Van: Els Sytsma | Natuur en Milieu Gelderland [redacted]
Verzonden: dinsdag 8 juli 2025 09:43
Onderwerp: voor uw verkiezingsprogramma: input van de Gelderse natuurorganisaties

[Geachte griffie, wilt u onderstaande mail doorsturen aan alle politieke fracties in uw gemeenteraad? Hartelijk dank!]

Beste mensen,

U bent ongetwijfeld druk bezig met het opstellen van uw verkiezingsprogramma voor de gemeenteraadsverkiezingen 2026.

Om u te helpen vindt u in de bijlage allerlei concrete, haalbare suggesties. Veel daarvan dragen bij aan meerdere beleidsdoelen tegelijk, zoals het tegengaan van hittestress, opvang van regenwater om wateroverlast én droogte te voorkomen, sociale cohesie, energiebesparing en het versterken van biodiversiteit.

Als u hierover vragen heeft of meer advies wilt, voel u vrij om te bellen of te mailen.

We wensen u veel succes in de komende maanden!

NB. wanneer u suggesties heeft overgenomen in uw verkiezingsprogramma, vinden we het natuurlijk heel leuk om een exemplaar te ontvangen.

Met vriendelijke groet, namens de zes Gelderse natuurorganisaties:

- Geldersch Landschap & Kasteelen
- IVN Natuureducatie
- Natuur en Milieu Gelderland
- Natuurmonumenten
- Staatsbosbeheer
- Stichting Landschapsbeheer Gelderland

Els Sytsma • Communicatie
[redacted]
Oude Kraan 72 • 6811 LL Arnhem • www.natuurenmilieugelderland.nl

Samen voor een mooi en duurzaam Gelderland. Doe je ook mee?
Abonneer je op onze nieuwsbrief, geef een donatie of word lid.

Naar een groener Gelderland

Sterke wijken, gezonde samenleving, robuuste natuur

Geldersch Landschap Kasteelen

ivn natuur educatie

natuur en milieu federatie gelderland

Natuurmonumenten

SLG

Staatsbosbeheer

In 2026 is het zover: heel Nederland kiest dan opnieuw zijn lokale bestuur. Gemeenten staan voor grote opgaven die met elkaar concurreren om aandacht, middelen en ruimte. De urgente uitdagingen op de korte termijn kunnen het zicht op de langere termijn ontnemen. Terwijl een goed doordacht lange-termijn beleid voor onze leefomgeving, een vitale economie, onze natuur en het klimaat urgenter is dan ooit.

Minder hittestress, minder wateroverlast, gezonde mensen en een gezonde natuur: deze elementen zijn cruciaal voor het welzijn van alle inwoners. Hieronder vindt u concrete, haalbare suggesties om in uw verkiezingsprogramma op te nemen. Veel van deze voornemens dragen bij aan meerdere beleidsdoelen tegelijk.

Investeren in sterke wijken en een gezonde, natuurrijke leefomgeving in dorp en stad

Leefbare, sterke wijken zijn plekken waar mensen samen verantwoordelijkheid nemen en actief zorg dragen voor elkaar en de omgeving. Waar kinderen veilig buiten spelen, ouderen een praatje maken op een bank in een groene omgeving, en basisvoorzieningen te voet of op de fiets te bereiken zijn. Plekken waar ruimte is voor mensen én voor een diversiteit aan planten en kleine diersoorten zoals vogels, egels en vlinders. Een omgeving waarin je je thuis voelt en waar je de toekomst mee aan kunt. Waarin je goed woont, gezond blijft en erop uit kunt. De gemeente kan hieraan bijdragen door:

- Vergroening van bestaande wijken, bij voorkeur met inheemse planten en behoud van bomen structureel mee te nemen in nieuwe ontwikkelingen;
- Plantsoenen en bermen ecologisch te beheren, samen met bewoners;
- Van natuurinclusief bouwen de norm te maken bij de eigen gebouwen en tegelijk inwoners te stimuleren dit toe te passen, bijvoorbeeld met een puntensyteem;
- Parkeren te reguleren ten gunste van leef- en beweegruimte voor bewoners;
- Lokale acties als ont-tegeling, planten van bomen en plaatsen van nestkastjes te stimuleren;
- Recreatieve zones, in combinatie met bijvoorbeeld natuur of natuur- en landschapsinclusieve landbouw, als verplicht bestemmingsvlak op te nemen binnen het plangebied;
- Gebiedseigen karakteristieken en landschapselementen te behouden bij de ontwikkeling van nieuwe wijken.

Werklocaties en infrastructuur: ruimte is het nieuwe goud

De druk op de ruimte is groot. Multifunctioneel ruimtegebruik met overal ruimte voor 'groen en blauw' is niet alleen efficiënt, maar maakt de (werk)omgeving ook gezonder, leefbaarder en aantrekkelijker. Zet daarom in op:

- Herstructurering en revitalisering van bestaande (bedrijven)terreinen. Hier is veel ruimte te winnen die de druk op aanleg van nieuwe locaties vermindert;
- Integraal meenemen van groene en blauwe landschapselementen, klimaatadaptatie, leefbaarheid, biodiversiteit en duurzame opwekking van energie, inclusief voldoende financiële ruimte voor de realisatie;
- Voorrang aan circulaire bedrijven, daar ligt de toekomst;
- Het opleggen van randvoorwaarden aan uitleglocaties ten behoeve van verevening, herstructurering of afdrachten aan een landschapsfonds.

Een aantrekkelijk en biodivers landelijk gebied met duurzame landbouw en gezond voedsel

Door integrale (gebieds)ontwikkeling als uitgangspunt te nemen voor het ruimtelijke beleid, en de aanpak van de grote opgaven op het vlak van water, natuur, landbouw en klimaat te combineren, kan de gemeente zorgen dat meerdere doelen tegelijk worden behaald en elkaar versterken.

Het landschap en de landbouw kunnen elkaar enorm versterken. Natuurinclusieve landbouw draagt bij aan de bodemgezondheid, waterkwaliteit en natuurwaarden en een landschap waarin inwoners en bezoekers graag verblijven. Een gevarieerd en soortenrijk landschap draagt bij aan bijvoorbeeld natuurlijke plaagbestrijding en het vasthouden van water. Door ecologische meerwaarde mee te nemen in gunningstrajecten en eigen inkoop kunnen gemeenten boeren ondersteunen die werken aan een gezonde omgeving.

Manieren om dit verder vorm te geven, zijn:

- Ecologisch beheer van bermen en watergangen;
- Anleg en beheer van landschapselementen en bescherming van bestaande elementen;
- Het raamwerk van Basiskwaliteit Natuur als uitgangspunt voor ontwikkelingen in het landelijk gebied;
- Steun aan boeren die bijdragen aan biodiversiteit en natuurinclusieve landbouw, met actief grondbeleid, pachtbeleid, ruimtelijke instrumenten en kennis;
- Het stimuleren van korte ketens en regelen van lokale inkoop;
- Natuurbeheer integraal onderdeel maken van ruimtelijke plannen (niet buiten de plannen projecteren);
- Ruimte creëren voor ondernemers die bijdragen aan natuur en groene recreatie.

Gezonde lucht, water en bodem

Gezondheid begint bij schone lucht, schoon water, een gezonde bodem en een omgeving vrij van schadelijke stoffen. Maar in te veel gebieden ademen mensen vervuilde lucht in, komt gif op ons voedsel terecht en stapelen schadelijke stoffen zoals PFAS en pesticiden zich op in de bodem. Dit is een sluipend gevaar voor onze gezondheid én een groeiende kostenpost voor de zorg.

De gemeente heeft een sleutelrol in het beschermen van haar inwoners via het omgevingsbeleid. Dit betekent effectieve regulering van vervuilende industrieën, betere handhaving en het actief weren van schadelijke stoffen uit woongebieden en de natuur.
Maar ook het versterken van de natuur als bondgenoot: gezonde bodems, groene buffers en schone waterwegen zuiveren onze omgeving en versterken de biodiversiteit.

- Pak vervuiling aan met adequate vergunningen, en zorg voor toezicht en handhaving;
- Maak schone lucht, water en bodem de speerpunten van het gemeentelijk omgevingsbeleid;
- Zet in op duisternis en stilte in het belang van biodiversiteit, natuur en gezonde leefomgeving voor mensen. Borg dit in gemeentelijk (omgevings)beleid. Donker waar het kan, licht waar het moet.
- Ga fossiele reclame tegen in de publieke ruimte.

Waterbeheer

De beschikbaarheid van drinkwater neemt af, natuur en landbouw hebben – met name op de zandgronden - ernstig te lijden onder de dalende grondwaterspiegel en droogte. Met maatregelen om water beter vast te houden én er zuiniger mee om te gaan, is het tij te keren. Daarnaast staat de kwaliteit van zowel oppervlakte- als grondwater ernstig onder druk. De gemeente kan:

- Opvang van regenwater stimuleren. Stimuleer het afkoppelen van dakgoten, installatie van regenwatersystemen bij nieuwbouw en het vergroenen van tuinen en openbare ruimte;
- Riooloverstorten afkoppelen van natuurlijke wateren;
- Bij de ruimtelijke inrichting rekening houden met waterbeschikbaarheid: landgebruik en gewaskeuze daarop aanpassen via voorlichting en ruimtelijk beleid;
- Een verbod uitvaardigen op grondwateronttrekking en beregening rond kwetsbare natuurgebieden, samen met het waterschap;
- Samenwerken met woningcorporaties om huurwoningen te voorzien van waterbesparende voorzieningen.

Een omgeving vol energie

De energietransitie vraagt om slimme keuzes. Netcongestie is een uitdaging, maar gemeenten kunnen het verschil maken door in energiesystemen te denken, waar energievraag en energieaanbod bij elkaar komen. Bouw bijvoorbeeld energietuinen bij wijken: plekken die biodiversiteit versterken én hernieuwbare energie opwekken. Maak gebruik van warmtebronnen zoals restwarmte of aquathermie. Duurzame energieprojecten met sterke financiële en sociale participatie zijn het meest succesvol. Het helpt dus als bewoners betrokken zijn bij de transitie naar duurzame energie.

Zonder hen komen warmtenetten en energieprojecten onvoldoende van de grond in uw gemeente, met het risico op tekorten aan stroom.

- Faciliteer bewonersinitiatieven rondom duurzame energie;
- Leg energietuinen aan bij de ontwikkeling van nieuwe wijken;
- Onderzoek de kansen voor variabele energiebronnen zoals restwarmte en aquathermie in uw gemeente;
- Stimuleer groene daken;
- Faciliteer en stimuleer het gebruik van natuurvriendelijke (bio-based) producten bij het isoleren.

Als u meer wilt weten over een van de genoemde suggesties of als we u kunnen helpen bepaalde voorstellen uit te werken, we horen het graag! Neem contact op via info@natuurenmilieugelderland, en wij zorgen dat uw vraag bij de juiste organisatie en persoon terecht komt.

IVN Natuureducatie
IVN Natuureducatie verbindt mens en natuur. Dat doen we met natuuractiviteiten, cursussen, projecten en campagnes. In Gelderland hebben we een breed netwerk met lokale IVN-afdelingen, bezoekerscentra, NME-centra, scholen, groene burgerinitiatieven, gemeenten en bedrijven. We stimuleren en ondersteunen hen met advies en deskundigheidsbevordering.

- Linda IJmker, l.IJmker@ivn.nl, 06-30270281

Geldersch Landschap & Kasteelen
Geldersch Landschap & Kasteelen (GLK) beheert ruim 160 prachtige landgoederen & bos- en natuurterreinen en meer dan 700 monumentale gebouwen, waaronder 7 opengestelde kastelen. GLK deelt de liefde voor het unieke landschap met iedereen die zich verbonden voelt met Gelderland: het maakt dat wij een thuis hebben.

- Renske Terhürne, R.Terhurne@glk.nl, 026-355 25 73

Staatsbosbeheer
Staatsbosbeheer zorgt dat ecosystemen zich zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen om de natuur veerkrachtiger te maken. Daarnaast richten we ons op cultureel erfgoed, natuureducatie en (arbeids)participatie. Staatsbosbeheer levert, waar het verantwoord is, met biogrondstoffen een bijdrage aan de circulaire economie en ruimte aan duurzame bronnen voor energieopwekking.

- Jilske de Bruin, j.debruin@staatsbosbeheer.nl, 06-20429603

Natuurmonumenten
Natuurmonumenten is een vereniging met een achterban van 900.000 leden en donateurs en bezit en beheert meer dan 112.000 hectare Nederland. Natuurmonumenten zet zich in voor een natuurrijk Nederland en herstel van biodiversiteit. We beschermen natuurgebieden, waardevolle landschappen en cultureel erfgoed. Zo blijft onze natuur behouden en kunnen we hier met zijn allen nog eeuwenlang van blijven genieten.

- Natasja Zak, n.zak@natuurmonumenten.nl, 06-51980722

Stichting Landschapsbeheer Gelderland
Stichting Landschapsbeheer Gelderland zet zich in voor het behoud, het beheer en de versterking van de kwaliteit en de identiteit van het cultuurlandschap in Gelderland, samen met boeren, burgers, buitenlui en bestuurders om samen met ons de zorg voor het landschap en de biodiversiteit op te pakken en invulling te geven. Zo begeleiden en ondersteunen we 14.500 vrijwilligers bij de actieve zorg voor het landschap.

- Arjan Vriend, a.vriend@slgelderland.nl, 06-22498396

Natuur en Milieu Gelderland
Wij vertegenwoordigen ruim 100 lokale natuur- en milieugroepen uit heel Gelderland. Samen met én namens hen zetten wij ons in voor duurzaam beleid, een gezonde leefomgeving, herstel van biodiversiteit, duurzame landbouw en adequaat klimaatbeleid.

- Frans Davelaar, f.davelaar@natuurenmilieugelderland.nl , 06-34113193